

Patříčný dřevo

Kdyby vám někdo náhodou řekl, že jste dřevo, neurážete se. Lidem je většinou dřevo příjemné, mnozí ale ani neumějí vysvětlit, proč tomu tak je. O dřevě toho totiž vědí poměrně málo. Když se ocitnete ve společnosti muže, který s tímto výjimečným materiálem spojil doslova život, možná zjistíte stejně jako já, že nevíte vlastně nic. Martin Patříčný je nyní také průvodcem cyklu Kus dřeva ze stromu, který vznikl ve spolupráci s dramaturgem Bedřichem Ludvíkem. Na obrazovce se s ním setkáváte každý pátek v podvečer. Přibližuje divákům, jak dřevo žije, jaká skrývá tajemství a čím nás obohacuje.

Obec, kam jsme vyrazili, nese název Debrno. Jeho původ odkazuje na staročeské debří, tak se říkávalo údolí. Navzdory proměně jména, svou polohu vesnice severovýchodně od Prahy nezměnila. Ze dvora usedlosti, kde Martin Patříčný už čtvrt století žije, jsou na dosah stráně svahů. I v rozbředlém, chladném dni přitahují můj pohled jako menu na vzácném ubruse, kterého se člověku ze špinavých ulic velkoměsta dostává jen výjimečně. Pro mého hostitele je okolní krajina naprostou samozřejmostí. Až ve chvílích, kdy ho z ní povinnosti na delší dobu odvedou, zjišťuje, že mu chybí. Najednou prý postrádá stromy, jejich dřevo, které jinak nevnímá, protože všude kolem je stromů spousta.

Dva mohutní němečtí ovčáci jsou v přítomnosti pána domu přátelštější a dávají najevo, že fotografování je pro ně poměrně všední jev, když už si přivykli kamerám a stali se komparzem televizních příběhů. Patří do každého dne Martina Patříčného, stejně jako tři kočky; zvědavost jim nedala a vykradly se na dvůr. „Kočky se starají o myši a psi vás donutí jít ven za každého počasí,“ charakterizuje přirozené role domácí fauny Martin Patříčný, kterého fena Mery a její potomek Dan doprovázejí na každém kroku a bývají tak nejčastějšími svědky objevů a inspirací dnes už velmi známého výtvarníka.

Cena jedinečnosti

„Když víte, co budete dělat, vyberete si dřevo. Hledáte stejnoměrné, aby vás nerušila jeho kresba. Jindy zas dřevo začne a vaše výtvarná práce vede za ním. Jde podle něj. Většina lidí se snaží dřevo stále nějak rozdělovat a označovat: na drahé, levné, ušlechtilé, vzácné. To je nutně zřejmě pro průmysl a obchod, ale já myslím, že pravá cena dřeva spočívá v jeho jedinečnosti, v tom, že to byl živý tvor, organismus. V jeho kresbě je zapsáno vše, co ho v jeho dlouhém životě potkalo. Stále se hýbe, je neposedné. Jiný takový materiál neexistuje. Mluvíme-li o vzácných dřevích, tak vzácná jsou tím, že nejsou u nás, ale někde daleko. Když jsem vystavoval v roce 1992 ve Vídni, opakovaně jsem se setkal s názorem, že bych neměl používat exotické dřeviny, jako je třeba

TV TIP

KUS DŘEVA ZE STROMU každý pátek v podvečer ČT2

Martin Patříčný a jeden z jeho objektů

mahagon, protože tím vlastně podporují kácení deštných pralesů. V té době už byli s ekologií v Rakousku dál. Já přitom rozhodně nejsem militantním odpůrcem kácení dřeva. Stromy se vysazují proto, aby se pokácely, v tomto směru existují jasné hospodářské plány. Špatné je kácet stromy ve městech, tam by se měly odstraňovat jen v případě, že hrozí třeba pády větví nebo vyvrácením,“ říká Martin Patříčný.

Tam, kam vyráží, s sebou vozí ruční pilu. Staré uschlé stromy, které by těžko kdo jiný vzal do ruky, proměňuje ve výtvarná díla. Některé viděl žít, pamatuje si je v plném rozkvětu. Když pracuje s jejich dřevem, vypráví mu, co zažily, rukopis letokruhů sděluje všechny prožitky. Jeho solitéry nacházejí místo v suchých prostorech. Výstavy Martina Patříčného mají své stálé příznivce, jejich okruh se rozšiřuje, tak jako roste nezanedbatelná skupina lidí, kteří kolem sebe potřebují vnímat krásu. Dřevěné objekty Martina Patříčného našly své sběratele. „Samozřejmě mě to těší a hlavně mi psychicky pomáhá vědomí, že existují lidé, kteří mají o mé věci zájem. Každý výtvar-

Vnuk Jirka a jeho kamarád Hurvínek, jak jinak dřevěný

Jiřík přiváží zásobu dřeva

Psi a kočky jsou rovnoprávními obyvateli dvora

S Martinem Patříčným, jeho vnoučkem a oběma čtvernožci se budete toulat krajem a objevovat krásu dřeva

ník má velice jasné představy, co chce dělat, a každý je ztvárňuje tak, jak umí nejlépe, ale musí pracovat s vědomím sdělnosti. Mám-li hluboké myšlenky, ale nedovedu je sdělit, nikoho neoslovím, tak se akorát mohu schovat někde v jeskyni," říká výtvarník, jehož výtvarné práce právě v těchto chvílích putují lodí do kanadského Toronto a kdoví, zda adresy příštích sběratelů nepovedou přes oceán.

Neopakovatelné poklady

Jsou ale věci, které by Martin Patříčný neprodal. Tvrdí, že je už nikdy neudělá. Ačkoliv se v průběhu času pokoušel pořídit některému objektu na přání svého obdivovatele repliku, nikdy už nebyla stoprocentně věrná. „Jsem jeden autor a druhý autor je ten strom. Nenajdete dva

V každém dílu pořadu se seznámíte s jedním stromem, v pátek 13. února v 16,35 to bude modřín

Věrní kamarádi Mery a Dan

stejně stromy, proto nemůžete říct, že tohle uděláte znovu, každé dřevo je jedinečné," poskytuje srozumitelné vysvětlení. Naštěstí ho dřevo stále někam vede a ze vzájemné hry vznikají další nenapodobitelná díla. Na začátku jeho výtvarné snahy kdysi dávno byla loutka, kterou zhotovil společně s bratrem. Když zavře oči, vidí ji před sebou, hýbaly se jí ruce na hřebíčcích, dva klacíky přibité. S výtvarnicím začínal opatrně, svá díla rozdával přátelům, až do revoluce v roce 1989 se živil porůznu v dělnických profesích a taky - soustružením dřeva. Základy řezby a soustružení ho naučil strýc Karel z Janovic nad Úhlavou až po maturitě na gymnáziu. Dodnes je mu za to vděčný, protože tohle řemeslo se prý z knihy nedá nastudovat. V devadesátých letech ukázal svá díla veřejnosti, jedna z prvních výstav nesla název Patříčny dřvo, možná výmluvnější, než její kurátor tehdy vůbec domyslel. Dřvo a Martin Patříčný k sobě patří. Jeho výstavu v pražském Národním muzeu počátkem devadesátých let navštívilo přes sto tisíc lidí.

Cesta na obrazovku

Začátek televizního cyklu se zrodil v Mníšku pod Brdy, kde v barokním areálu Skalka Martin Patříčný vystavoval. Organizátorka paní Jaroslava Balková pozvala na vernisáž dramaturga, scenáristu a režiséra Bedřicha Ludvíka, aby ji zpestřil hrou a zpěvem na kytaru. Ze spolupráce obou mužů vznikl šestadvacetidílný cyklus, diváci zatím uvidí třináct dílů. Partákem průvodci je na obrazovce jeho vnuk Jirka. ♦

Text Daniela Kupsová
Foto Michaela Feureislová
a Bedřich Ludvík, ČT

Výtvarník s kytarou před rozpisem scénáře celého cyklu